

Begin

Ik ben lichtelijk misvormd. In geestelijke zin dan, mijn uiterlijk verraadt voor zover ik weet geen opvallende vreemding – een kalebassenkop komt wel vaker voor. Het is mijn binnenwereld die mismaat is, pijn doet. En de buitenwereld is daar debet aan. Althans, ik was lang geneigd om de schuld vooral dáár te zoeken, dáár te vinden en met meer dan gepaste trots ook dáár neer te leggen. De boodschapper heeft het gedaan.

De signalen kan ik niet langer negeren. De buitenwereld verhardt wanneer ik verschijn, op individueel én institutioneel niveau – met de nadruk op het eerste, al verschilt de wegingsfactor per geslacht en per promillage. Hoe dan ook, de buitenwereld reageert alsmat afstandelijker, onverschilliger en vaak ook agressiever op mij, op mijn pogingen tot... ja, tot wat eigenlijk? Laat ik deze vraag voorlopig parkeren, want ik heb op dit moment geen antwoorden. En ik wantrouw mijn motieven.

Misschien moet ik 'de buitenwereld' vervangen door een naam, of door namen, om mijn geworstel een gezicht

te geven. Maar dat durf ik niet zo goed. Bovendien zou dat ook niet helemaal eerlijk zijn; namen zijn inwisselbaar en de dragers ervan onschuldig. (Van dat laatste ben ik inmiddels voor 85% overtuigd.) De pijn is vóór alles een endogene manifestatie, ben ik bang, een gevolg van onbeantwoorde projecties en verlangens, van ik wil, ik wil en de ander iets anders. Die mag ik niet bij de buitenwereld neerleggen.

Ik ben dus lichtelijk misvormd, geestelijk. Een nederig makend inzicht. Hoe nu verder? Daar heb ik lang over nagedacht – duizenden boeken heb ik gelezen, een tiental geschreven – en ik kom tot het volgende plan de campagne: alleen de binnenwereld kan mij redden.

Dat klinkt pathetisch, dat redden, theateraal ook, ‘aanstellerij’ zou mijn publieke alter ego bij gelegenheid zeggen, en misschien is dat ook wel zo, tot op zekere hoogte dan, maar de strategie stáát. Ik moet in mijn hoofd op zoek naar de knoppen waarmee ik mijn bestaan beter kan afstemmen op de buitenwereld. Ik moet op reis *im Kopf*; ditmaal geen quasi heroïsche exodus met opgeheven vinger en afkeurend hoofdschudden, maar een deemoedige odyssee.

Het onderbewustzijn zal daarbij mijn belangrijkste gids zijn, mijn Vergilius. Geen wandelingen aan de hand van rationele routekaarten en morele maatstaven, maar intuïtief rondzwerven. Het kinderoog zal mij (ver)leiden – de naïviteit en de onschuld. Zo!

Dat klinkt bevrijdend, ik word er haast euforisch van. Nu nog de realisatie.

De geestelijke gezondheidszorg zou mij natuurlijk op weg kunnen helpen; regressietherapie? Of mindfulness,

yoga... Nee, onmogelijk, dit zijn juist producten van de 'vijandige' buitenwereld. Besmet terrein... Alcohol, drugs en medicijnen? Nee, niet autonoom genoeg. Te camouflerend ook.

De literatuur zal mijn katalysator zijn! Ja, de literatuur moet de poorten naar het onderbewustzijn ontsluiten, het kinderoog openen, de ware pijn tonen, de bron van mijn gebrekkigheid – die ondergronds woekert als het mycelium van een giftige zwam.

Literatuur apporteert gelukkig niet voor de lineaire dwang van de tijd, negeert de narratieve verlangens van het bewustzijn en sluit zich af voor de corrumperende krachten die de buitenwereld voeden en vormen, dus dat moet lukken.

Grote woorden, inderdaad. GROTE WOORDEN. En gelukkig maar.

O fictie, help mij!

En tover alsjeblieft ook kleuren tevoorschijn, felle kleuren, een confetti van lachend licht. Maak van mijn verbleekte binnenwereld een levendige speeltuin, een oogstrelende oase. De buitenwereld volgt dan vanzelf.

Toch?

13 oktober 2018

Drie

Dit is het moment. Actie. De man verzamelt al zijn moed, draait zijn hoofd een kwartslag en kijkt de vrouw aan. Hij ziet oordelen, hij ziet afkeuring, hij ziet Haar – ze staat achter de blinkende thermopane, klaar om hem te kleineren –, en voelt krampen in zijn buik.

Zijn blik vlucht automatisch richting de boekenkasten, maar geen enkele titel lijkt hem te willen kalmeren of rust in het vooruitzicht te stellen. De boeken kijken hem zelfs beschuldigend aan, alsof ze door zijn lafheid aan zeggingskracht hebben ingeboet. Hun geduld is waarschijnlijk op en dat begrijpt de man ergens wel; hij geeft er geen blijk van dat hij ook maar iets van ze heeft opgestoken, de innerlijke reiniging is achterwege gebleven. Maar hij heeft hulp nodig, houvast, veiligheid, en wel nu.

‘Gezellig hier.’ De vrouw.

Gezellig hier. Is dat sarcastisch bedoeld? De man kan het uit de intonatie niet opmaken, de woorden zijn weer eens grijs, onbestemd. Zal hij haar opnieuw even aankij-

ken? Nee, hij durft niet, nog niet.

Oordelen, afkeuring... Hij begint te twijfelen. De correspondentie was neutraal verlopen, op het zakelijke af. En toch zag hij in de fractie van een seconde dat hij haar aanschouwde oordelen. Hij zag zelfs Haar, klaar voor de aanval. Dat is nieuw voor hem. Of nieuw, dat nou ook weer niet, maar zo snel al, dat is niet eerder gebeurd. Wat betekent dat?

Bij het begroeten in de gang had hij de vrouw aangekeken zonder haar te zien. Daar was hij goed in geworden, in kijken zonder te zien; van gezichten maakte hij een foto, een wazige foto, met weinig pixels. Lang kon hij dat echter niet volhouden: gezichten doemen gaandeweg op, de foto's worden langzaam scherper, zoals bij het magische polaroidpapier uit zijn jeugd – het kijken begint pijn te doen, en daarmee ook het bekeken worden.

‘Het is hier gezellig. Je woont leuk.’

Nee, haar woorden zijn niet sarcastisch bedoeld, verre van. Ze klinkt oprecht. Het is nu aan hem om iets te zeggen, hij moet vriendelijk zijn, gastvrij, ze is hier immers op zijn uitnodiging.

‘Ach, ik vind het eigenlijk vrij gewoontjes.’

Weer dat ‘ach’, en ‘eigenlijk’. En waarom ‘gewoontjes’? Opnieuw zoekt hij steun bij de boeken. De kleurrijke ruggen geven echter niet thuis, ze duwen hem weg, terug de werkelijkheid in – zoek het zelf maar uit.

‘Zo gewoontjes is het hier niet,’ zegt de vrouw.

Wat bedoelt ze daarmee? Vindt ze zijn huis raar? Hij kijkt om zich heen, maar ziet niets wat hij als ‘raar’ zou willen bestempelen. Het schilderij misschien? Het hangt er ook wel erg prominent. Een ideale bliksemafleider

wanneer hij alleen is, hij waant zich daardoor nagenoeg onzichtbaar in de woonkamer, maar de vrouw ziet er natuurlijk een statement in, een sleutel naar zijn ziel.

‘Al die boeken. Bijzonder, hoor.’

Niet het schilderij, de boeken. Ze vindt de boeken bijzonder. Waarom eigenlijk, hij had toch aangegeven dat hij graag leest? Ook zij was een lezer, had ze geschreven. ‘Ik zit graag met mijn neus in de boeken,’ dat waren haar woorden. Die omschrijving irriteerde hem, te populair, te clichématig. Toch had hij de irritatie terzijde geschoven, hij zag er voorlopig onhandigheid in, verlegenheid.

Hij had haar niet moeten uitnodigen, hij is overmoedig geweest. Een koffiebar was een betere ontmoetingsplek geweest, zoals zij voorstelde. Nee, thuis zou hij zich veiliger voelen, dacht hij, tussen zijn boeken, zijn schrijvers.

De schrijvers laten hem echter in de steek. Ook die van de kinderboeken. En de dichters, ook zij laten het deze keer afweten.

De man staat op en loopt naar de middelste boekenkast. Hij moet iets zeggen, reageren. Met zijn handen streelt hij de ruggen. Zouden de boeken merken dat hij beeft? Hij spreekt wel eens tegen ze, eenrichtingsverkeer uiteraard, maar op de een of andere manier krijgt hij toch regelmatig antwoord. De man probeert de titels te lezen, maar de letters worden geen woorden. Normaliter kan hij blindelings het juiste boek uit de kast trekken, maar nu ziet hij alleen kleuren, in elkaar overvloeiende tinten.

‘Heb je ze wel eens geteld?’

Negentienhonderdvierenzeventig. Het zijn er al ruim vier jaar exact negentienhonderdvierenzeventig. Zijn ge-

boortejaar. Koopt hij een nieuw boek dan moet er ook eentje verdwijnen. Op die manier stijgt het soortelijk gewicht van zijn collectie, en dat van hemzelf. Twee boeken per week is de norm, honderdvier per jaar. Vroeger kocht hij nog wel eens drie of vier boeken per week, maar dat gaf te veel druk. Twee is precies goed, een dik en een dun.

‘Heb je ze wel eens geteld?’ Haar stem klinkt nu luider. Geïrriteerder? Hij moet iets zeggen. Nog steeds staat hij met zijn rug naar de vrouw.

Op de foto zag ze er zacht uit, onschuldig. De man had haar afbeelding zorgvuldig bekeken, uitvergroot, geanalyseerd, er zelfs even zijn bureaublad van gemaakt. En nu zit ze hier en durft hij haar niet aan te kijken. Natuurlijk had hij deze situatie vooraf kunnen uittekenen, moeten uittekenen, maar uit zijn eenzaamheid is lichtzinnigheid ontsproten.

Heb je ze wel eens geteld? Elke zaterdag koopt hij twee nieuwe titels en verwijderd hij er twee; die brengt hij naar een van de minibiebjes in de stad. Hij wisselt nauwkeurig af, zodat zijn identiteit versnipperd, opgaat in de buitenwereld. Op die manier is hij toch in de stad aanwezig. Bij een nieuw bezoek aan het bibliotheekkastje blijkt zijn donatie meestal verdwenen te zijn, terwijl de andere titels ogenschijnlijk onaangeroerd zijn gebleven. Daar put hij zelfvertrouwen uit.

‘Wat een gek schilderij!’

Hij moet nu toch echt iets zeggen, anders wordt de situatie alleen maar pijnlijker. Over het schilderij? Nee, dat gaat hem niet lukken. Hij vindt het schilderij niet gek. Het is verlichtend, in alle betekenissen van het woord, en daarmee het perfecte weermiddel.

‘Ik bedoel niet gek als... ik bedoel... intrigerend, dat is het woord dat ik zocht.’ De vrouw klinkt nu verontschuldigend. Uit ongemak? ‘Het schilderij is hoogst intrigerend.’

Intrigerend. De man laat het woord door zijn hoofd wandelen. Intrigerend, intrigerend, intrigerend, hóógst intrigerend... Is het schilderij voor hem intrigerend? Hij denkt van niet. Voor haar dus wel. In welk opzicht eigenlijk? Zou hij dat durven vragen?

‘Wil je misschien een kop koffie?’ vraagt hij uiteindelijk en hij schrikt van zijn stem. ‘Of thee? Of iets anders? Fris, bier, wijn, of iets sterkers? Water, water kan ook. Ik drink zelf vooral water.’

De man draait zijn hoofd opnieuw een kwartslag, kijkt de vrouw even aan – priemende ogen, opgetrokken neusvleugels, gefronst voorhoofd, toch? – en staart snel naar haar schoenen. Sneakers. Zwart met een panterprint. Een hoge witte zool. *Puma* in goudkleurige letters. De veters roze. Lekker gek. Beangstigend gek. De man staat op en loopt snel naar de keuken.

‘Koffie graag,’ hoort hij haar roepen. Koffie graag, herhaalt hij in gedachten. En nog een keer. Hij proeft de woorden, dat ‘graag’ klinkt steeds dwingender. Koffie gráág. Ze is ongedurig geworden. Begrijpelijk, want hij gedraagt zich vreemd. Koffie gráág!

Die sneakers bevallen hem allerm minst. Ze passen niet bij het beeld dat hij in de afgelopen weken van haar heeft geconstrueerd; uit de correspondentie maakte hij op dat ze een degelijke vrouw was, een tikkeltje ootmoedig, maar niet wereldvreemd. Panterprint, goudkleurige letters... ‘Ik zit graag met mijn neus in de boeken’... Nee, dit

gaat de verkeerde kant op. En dan ook nog eens die oordelende blik. Die vrouw moet zo snel mogelijk zijn huis uit.

Of moet hij haar nog een kans geven?

Wanneer heeft hij voor het laatst bezoek ontvangen? Een half jaar geleden, misschien wel langer. Een collega. Een ex-collega. Ook dat is misgegaan. Vanwaar dat 'ook'? De man kijkt vanuit de keuken naar de bank, naar het achterhoofd van de vrouw. De haardracht bevat hem: sobere krullen, geen *kapsel* – al lijkt het even of een van de krullen zich opricht en een aanvalshouding aanneemt.

Naar haar kleren heeft hij nog niet goed durven kijken. Donker, meent hij te hebben opgemerkt, de trui is zwart of diep donkerblauw. Dat kan slechter.

'Hoe drink je de koffie?' vraagt hij vanuit de keuken.

'Met mijn mond.'

Een grap. Een flauwe grap. De man schrikt van haar antwoord. De vrouw probeert het ijs te breken met een grap. Moet hij nu lachen, om contact te maken, om de spanning te laten wegvloeien? Tegen het keukenraam klinkt een harde tik; een tak is door de herfstwind losgerukt en tegen het glas geslingerd. De man kijkt naar buiten. De lucht is donkergrijs, verzadigd van regen, elk moment kan de bui losbarsten. Hij mag de vrouw nu niet wegsturen. Opnieuw krampen in de buik.

'Zwart,' roept de vrouw vanuit de kamer. Zeker om haar misplaatste grap te neutraliseren. Hij kijkt de kamer in. Ze heeft haar hoofd naar rechts gedraaid, om het geluid te sturen; haar mond gaat open en dicht. 'Ik drink mijn koffie altijd zwart.' Ze articuleert heel nadrukkelijk, op het aanstellerige af. Haar mond is groot. En profiel lijkt

ze op een happende vis die niet in de gaten heeft dat er een vlijmscherp haakje voor zijn lippen danst. De man schudt snel met zijn hoofd, om het beeld te verdrijven.

‘Bestelling genoteerd!’ roept hij.

Waar komt die joviale toon opeens vandaan? De man schrikt ervan, zo opgeruimd is hij helemaal niet. Die jovialiteit creëert bovendien verwachtingen en daar zal hij nooit aan kunnen voldoen. Hij is bedeesd, op het saaie af, hij is een man van weinig woorden, geen grappenmaker. Nooit geweest ook.

Bestelling genoteerd. De woorden floepten er gewoon uit, inclusief de versiering. Dit is niks voor hem, dit is zelfs verontrustend. Hij is de controle kwijt. Wat zal hij zo meteen nog meer gaan zeggen? De vrouw moet zo snel mogelijk weg. Maar eerst krijgt ze een kop koffie, zoals besteld. De man vult de percolator en zet hem op de kookplaat.

Vanuit de woonkamer blijft het stil, gelukkig. De man staart naar buiten, de regenbui is begonnen. Voorzichtig draait hij zich om, hij kan vanaf het gasfornuis de bank net zien; de vrouw zit er niet meer. Waar is ze? Hij heeft geen deur horen dichtslaan, geen toiletbril horen klapperen – zou ze tijdens het eerste bezoek naar het toilet durven gaan? –, dus ze moet er nog zijn.

De man loopt voorzichtig naar de deurpost van de woonkamer. Kijk, ze staat voor het schilderij. Nu kan hij haar kleding rustig bekijken. Ze draagt een zwarte spijkerbroek en een donkerblauwe wollen trui met een schipperskraag. Zijn blik dwaalt via haar borsten (niet te groot), billen (een afgeplatte pompoen) en benen (behoorlijk stakerig) naar de pantersneakers. Erg lelijk,